

Prognozy na rok 2021

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Dla siebie i rodziny	1
Dla zakładu pracy	4
Dla Polski.....	6
Dla świata.....	8

Od 1985 roku pod koniec każdego roku pytamy Polaków o to, jaki, ich zdaniem, będzie nadchodzący rok dla Polski. W roku 1990 pytania uzupełnione zostały o wymiar prywatny (osobisty i rodzinny), zawodowy oraz ogólnościowy. Ostatni sondaż dotyczący prognoz na 2021 rok został przeprowadzony w pierwszej dekadzie grudnia 2020 roku na reprezentatywnej, imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców kraju (wylosowanej z rejestru PESEL), w ramach procedury mixed-mode (ze względu na stan epidemii respondenci mogli wybierać spośród trzech metod badania: wywiadu bezpośredniego z udziałem ankietera, wywiadu telefonicznego albo samodzielnego wypełnienia ankiety internetowej)¹.

DLA SIEBIE I RODZINY

Polacy najczęściej spodziewają się, że rok 2021 będzie dla nich osobiście i dla ich rodzin lepszy od roku 2020 (odpowiednio 45% i 44%). Na ogół jednak nie oczekują radykalnej poprawy – jedynie 3% osobiście oczekuje o wiele lepszego roku, a 2% twierdzi, że będzie to rok o wiele lepszy dla ich rodzin. Niemal jedna trzecia (po 32%) badanych przewiduje, że 2021 rok będzie dla nich osobiście i dla ich rodzin taki sam jak 2020. W zdecydowanej mniejszości są natomiast respondenci spodziewający się pogorszenia (11% w odniesieniu do siebie i 9% w odniesieniu do rodziny), przy czym mniej niż 1% oczekuje w życiu swoim lub najbliższych dużej zmiany na gorsze. Warto zauważyć, iż – podobnie jak w poprzednich badaniach² – przewidywania co do losów swojej rodziny są nieco mniej optymistyczne niż w odniesieniu do własnej osoby.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (367) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiadającym od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiadającym od CBOS.

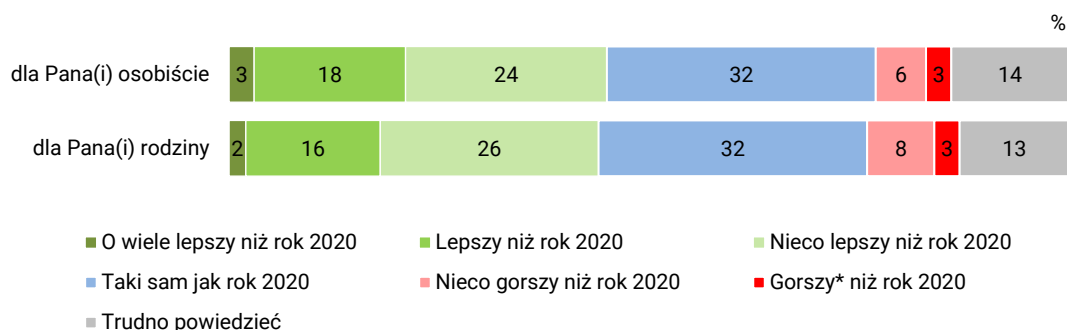
We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 30 listopada do 10 grudnia 2020 roku na próbie liczącej 1010 osób (w tym: 42,2% metodą CAPI, 44,0% – CATI i 13,9% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcje wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

² Zob. komunikat CBOS „Prognozy na rok 2020”, styczeń 2020 (oprac. B. Badora).

CBOS

RYS. 1. Jaki będzie 2021 rok:

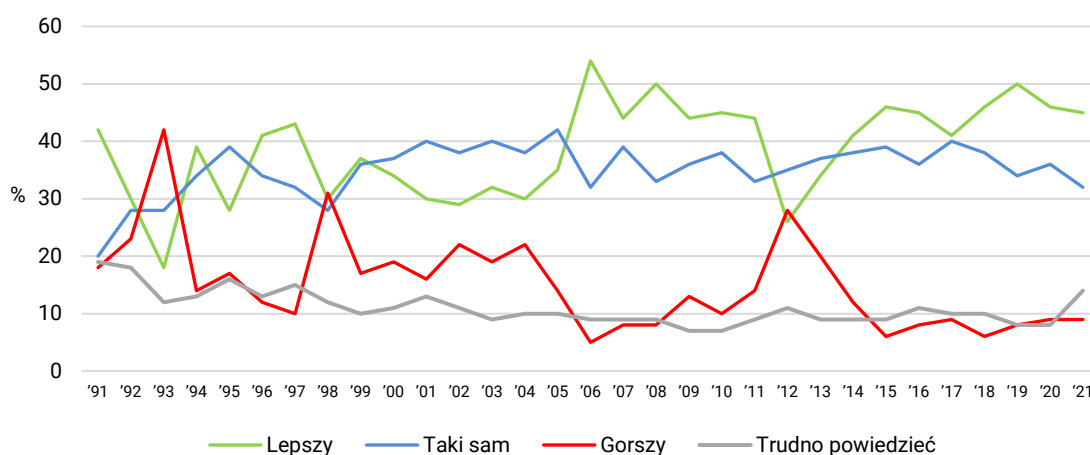

* Połączono odpowiedzi „Gorszy niż rok 2020” i „Dużo gorszy niż rok 2020”

W porównaniu z poprzednim rokiem wyraźnie wzrosła niepewność w prognozowaniu przyszłości własnej i swojej rodziny w nowym roku 2021, o czym świadczy wzrost odsetków odpowiedzi „trudno powiedzieć” (odpowiednio z 8% do 14% w odniesieniu do siebie i z 9% do 13% w przypadku rodziny). Generalnie stało się to kosztem zmniejszenia się odsetków badanych przewidujących brak zmian w sytuacji własnej (spadek z 36% do 32%) lub rodziny (spadek z 37% do 32%). Należy też pamiętać, iż punktem wyjścia prognoz na rok 2021 jest rok 2020, który zarówno w odniesieniu do sytuacji osobistej, jak i losów rodziny oceniany jest przez Polaków znacznie gorzej niż rok 2019³.

CBOS

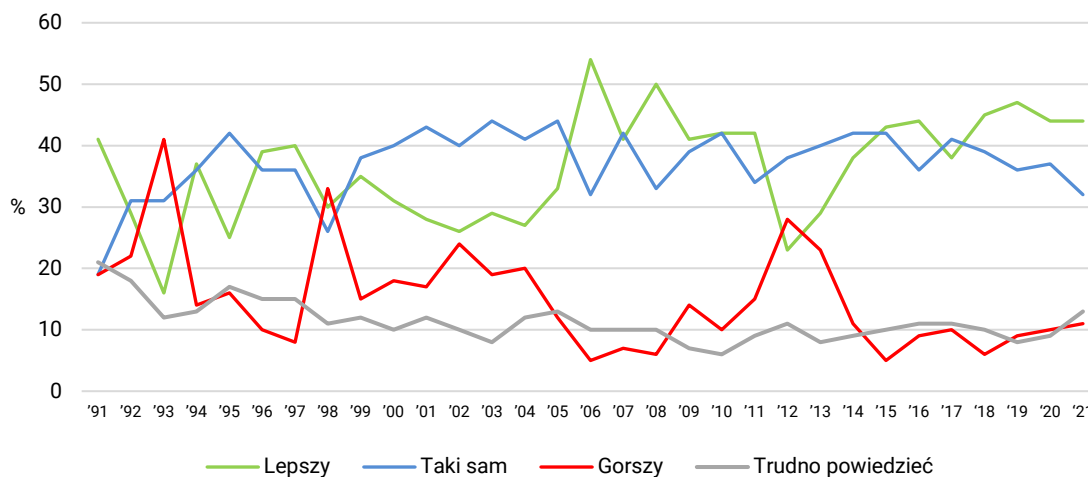
RYS. 2. Jaki będzie nadchodzący rok dla Pana(i) osobiście?

Badani odpowiadali używając 7-stopniowej skali: 1 – o wiele lepszy niż rok poprzedni, 2 – lepszy, 3 – nieco lepszy, 4 – taki sam, 5 – nieco gorszy, 6 – gorszy, 7 – dużo gorszy niż rok poprzedni. „Lepszy” – suma odpowiedzi od 1 do 3, „gorszy” – suma odpowiedzi od 5 do 7

³ Zob. komunikat CBOS „Jaki był rok 2020?”, grudzień 2020 (oprac. B. Badora).

RYS. 3. Jaki będzie nadchodzący rok dla Pana(i) rodziny?

Badani odpowiadali używając 7-stopniowej skali: 1 – o wiele lepszy niż rok poprzedni, 2 – lepszy, 3 – nieco lepszy, 4 – taki sam, 5 – nieco gorszy, 6 – gorszy, 7 – dużo gorszy niż rok poprzedni. „Lepszy” – suma odpowiedzi od 1 do 3, „gorszy” – suma odpowiedzi od 5 do 7

Przewidywania dotyczące tego, jaki będzie rok 2021 w wymiarze osobistym i rodzinnym, zależą głównie od oceny własnych warunków materialnych. Najbardziej optymistycznie swoją przyszłość i przyszłość swych rodzin w roku 2021 widzą badani, którzy dobrze oceniają warunki materialne swoich gospodarstw domowych (odpowiednio 54% i 52% uważa, że rok 2021 będzie lepszy niż 2020). Im niższa ocena aktualnych warunków materialnych własnego gospodarstwa domowego, tym częstsze są prognozy, że rok 2021 będzie dla respondentów osobiście i dla ich rodzin gorszy niż rok 2020, i w efekcie wśród nielicznych badanych źle oceniających własne warunki materialne odpowiednio 31% i 30% spodziewa się, że rok 2021 będzie gorszy niż rok 2020 (zob. tabele aneksowe 1 i 2). Analogiczną zależność stwierdziliśmy także rok temu⁴ w odniesieniu do przewidywań na rok 2020. Ponadto prognozy na rok 2021 wyraźnie różnicuje wiek badanych – osoby poniżej 65 roku życia najczęściej wyrażają nadzieję na poprawę swego losu i losu swych rodzin w nowym roku, natomiast starsi najczęściej spodziewają się, że rok 2021 będzie dla nich i dla ich rodzin taki sam jak rok 2020. Warto też dodać, iż bardziej optymistycznie w przyszłość patrzą w wymiarze osobistym i rodzinnym mężczyźni niż kobiety.

⁴ Zob. przypis 2.

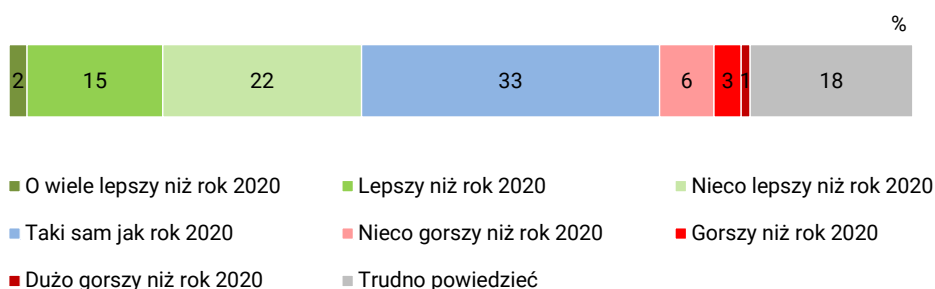
DLA ZAKŁADU PRACY

Badani pracujący zarobkowo najczęściej (39%) spodziewają się, że dla ich zakładów pracy rok 2021 będzie lepszy niż rok 2020. Co trzeci ankietowany (33%) uważa, że będzie on taki sam jak poprzedni, a co dziesiąty (10%) przewiduje, że sytuacja jego zakładu pracy w nowym roku się pogorszy. Blisko jedna piąta aktywnych zawodowo nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie (18%).

CBOS

RYS. 4. Jaki będzie 2021 rok dla Pana(i) zakładu pracy?

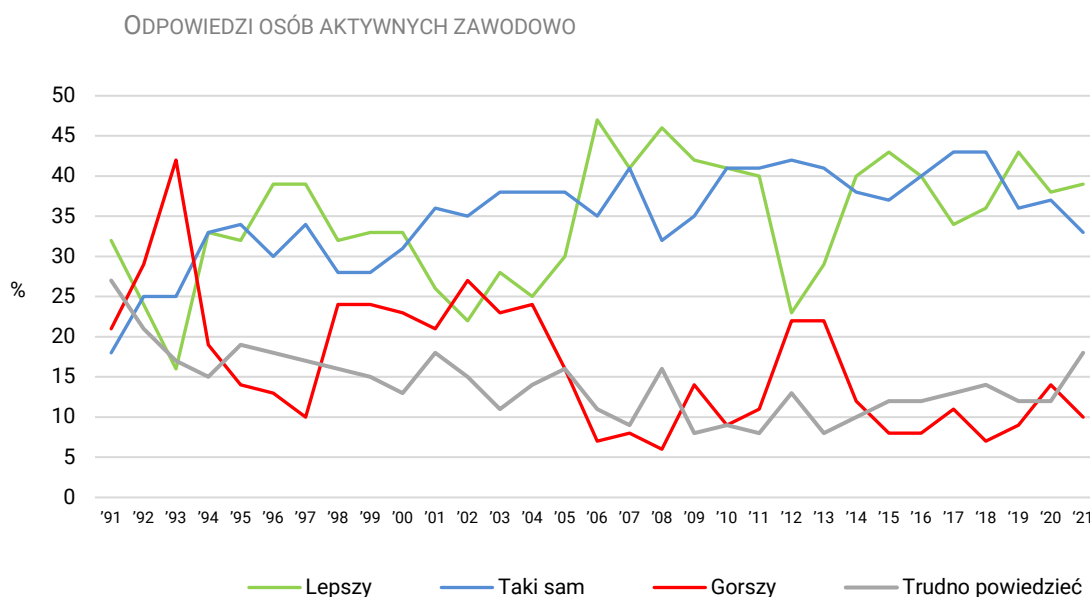
ODPOWIEDZI OSÓB AKTYWNYCH ZAWODOWO

W porównaniu z poprzednim rokiem wyraźnie zwiększyła się niepewność w prognozach na nowy rok: odnotowaliśmy wzrost odsetka odpowiedzi „trudno powiedzieć” – z 12% do 18% (do poziomu najwyższego w ostatnich dwudziestu latach). Po raz ostatni tyle samo badanych (18%) nie potrafiło przewidzieć, jaka będzie sytuacja ich zakładów pracy w następnym roku, w prognozach na rok 2001. Jednocześnie obecnie, w porównaniu z poprzednim rokiem, ubyło pracujących, którzy uważają, że nowy rok będzie dla ich zakładów pracy taki sam jak 2020 (spadek z 37% do 33%), oraz tych, którzy spodziewają się w tej sferze pogorszenia (spadek z 14% do 10%). Nieznacznie przybyło natomiast oczekujących poprawy (wzrost z 38% do 39%). Także w tym przypadku warto pamiętać, iż rok 2020, będący punktem odniesienia prognoz na rok 2021, jest w odniesieniu do zakładów pracy oceniany znacznie gorzej niż rok 2019⁵.

⁵ Zob. przypis 3.

RYS. 5. Jaki będzie nadchodzący rok dla Pana(i) zakładu pracy?

Badani odpowiadali używając 7-stopniowej skali: 1 – o wiele lepszy niż rok poprzedni, 2 – lepszy, 3 – nieco lepszy, 4 – taki sam, 5 – nieco gorszy, 6 – gorszy, 7 – dużo gorszy niż rok poprzedni. „Lepszy” – suma odpowiedzi od 1 do 3, „gorszy” – suma odpowiedzi od 5 do 7

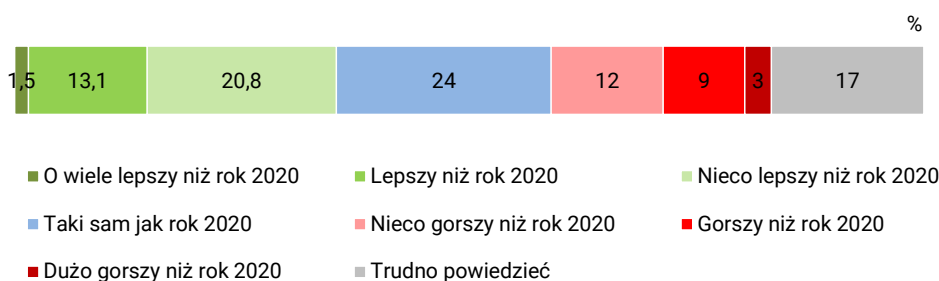
Także w przypadku prognoz dotyczących zakładów pracy kluczową rolę odgrywa ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych respondentów. Im lepsze oceny materialnych warunków życia badanych pracujących zarobkowo, tym częściej wyrażane są nadzieje na poprawę w roku 2021, a im niższe oceny własnej sytuacji materialnej, tym częstsze obawy, że rok 2021 będzie dla miejsca pracy gorszy od poprzedniego. Prognozy dla zakładów pracy na nowy rok związane są też z sektorem, w jakim pracują badani. Mniej optymistycznie niż pozostali przyszłość swoich miejsc pracy widzą respondenci pracujący w prywatnych gospodarstwach rolnych (w tym także ich właściciele). Najwięcej optymistów i najmniej pesymistów jest natomiast wśród pracujących w sektorze prywatnym poza rolnictwem. Warto jednak dodać, iż nie najlepsze i zbliżone do wyrażanych przez pracujących w prywatnym rolnictwie są prognozy dotyczące zakładów pracy formułowane przez pracowników usług (zob. tabelę aneksową 3).

DLA POLSKI

Mniej optymistyczne niż w przypadku losów własnych, własnej rodziny i zakładów pracy są przewidywania Polaków dotyczące tego, jaki nowy rok będzie dla Polski. Najczęściej jednak Polacy patrzą w przyszłość z optymizmem – ponad jedna trzecia (35%) uważa, że rok 2021 będzie dla naszego kraju lepszy niż 2020, a niespełna jedna czwarta (24%) sądzi, że nowy rok będzie gorszy. Niemal co czwarty pytany (24%) nie spodziewa się w tym wymiarze żadnych zmian, a 17% uchyliło się od formułowania prognoz.

CBOS

RYS. 6. Jaki będzie 2021 rok dla Polski?

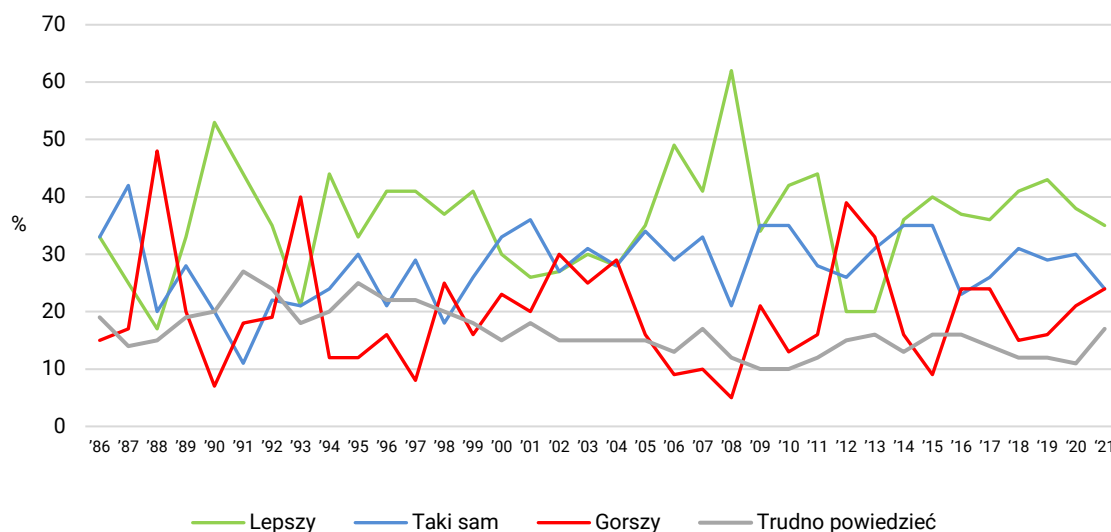

Mimo niewielkiego spadku optymizmu i wzrostu pesymizmu w porównaniu z poprzednim rokiem (po 3 punkty procentowe), nadal znacznie więcej respondentów spodziewa się w nowym roku dla Polski poprawy niż pogorszenia (35% wobec 24%). Należy jednak pamiętać, iż, będące punktem odniesienia prognoz na rok 2021, oceny roku 2020 dla Polski są najgorsze, biorąc pod uwagę okres od 1984 roku⁶, natomiast oceny roku 2019 w tym aspekcie były jednymi z najlepszych (ustępowały jedynie tym, które dotyczyły przełomowego roku 1989).

Warto przypomnieć, iż w całej historii naszych badań najbardziej pesymistyczne prognozy dotyczyły roku 1988, kiedy blisko połowa (48%) respondentów spodziewała się, że będzie to dla Polski rok gorszy od poprzedniego, a z największym optymizmem Polacy wchodzili w rok 2008, kiedy to aż 62% spodziewało się, że będzie on dla naszego kraju lepszy od poprzedniego. Większość Polaków (53%) oczekiwała też poprawy sytuacji Polski w roku 1990.

⁶ Zob. przypis 3.

RYS. 7. Jaki będzie nadchodzący rok dla Polski?

Badani odpowiadali używając 7-stopniowej skali: 1 – o wiele lepszy niż rok poprzedni, 2 – lepszy, 3 – nieco lepszy, 4 – taki sam, 5 – nieco gorszy, 6 – gorszy, 7 – dużo gorszy niż rok poprzedni. „Lepszy” – suma odpowiedzi od 1 do 3, „gorszy” – suma odpowiedzi od 5 do 7

Prognozy rozwoju sytuacji w kraju w roku 2021, podobnie jak w poprzednich latach⁷, są mocno upolitycznione i wiążą się przede wszystkim z deklarowanym stosunkiem do obecnego rządu⁸, a im bardziej zdecydowane poparcie dla gabinetu Mateusza Morawieckiego, tym większy optymizm co do najbliższej przyszłości Polski.

TABELA 1

Jaki będzie 2021 rok dla Polski?	Stosunek do rządu Mateusza Morawieckiego					
	zdecydowani zwolennicy	umiarkowani zwolennicy	obojętni	umiarkowani przeciwnicy	zdecydowani przeciwnicy	Trudno powiedzieć
	procentowanie w kolumnach					
Lepszy niż rok 2020	56	47	43	29	18	25
Taki sam jak rok 2020	24	24	24	31	21	12
Gorszy niż rok 2020	7	13	16	29	46	16
Trudno powiedzieć	13	15	17	11	15	48

Przewidywania dla Polski na 2021 rok istotnie różnicują także deklarowane poglądy polityczne. Respondenci identyfikujący się z prawicą najczęściej (46%) oczekują w nowym roku poprawy losu kraju. Mniej optymistyczni są badani o poglądach centrowych oraz niepotrafiący określić swoich poglądów na osi lewica-centrum-prawica, ale także w tych grupach najliczniejsi są zakładający,

⁷ Zob. przypis 2.

⁸ Zob. komunikat CBOS „Stosunek do rządu w pierwszej dekadzie grudnia”, grudzień 2020 (oprac. M. Bożewicz).

iż rok 2021 będzie dla Polski lepszy niż 2020 (odpowiednio 37% i 30%). Jedynie wśród osób deklarujących poglądy lewicowe więcej badanych uważa, że rok 2021 będzie dla Polski gorszy niż 2020, niż spodziewa się poprawy (39% wobec 24%) – zob. tabelę aneksową 4.

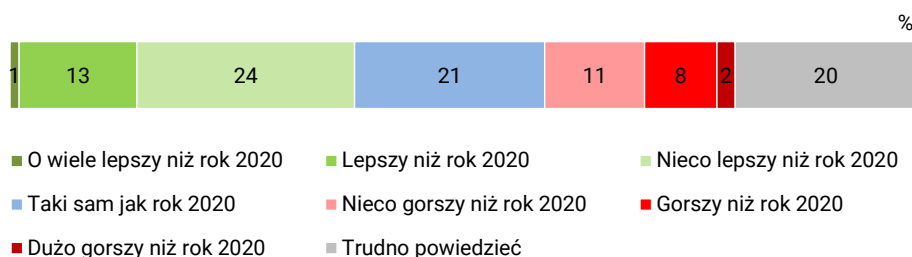
Spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych prognozy dla Polski na 2021 rok najbardziej różnicuje wykształcenie, przy czym im wyższy jego poziom, tym więcej przekonanych, że nowy rok będzie dla naszego kraju gorszy od poprzedniego (od 9% wśród osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym do 35% w grupie osób z wyższym wykształceniem). Badani z wyższym wykształceniem wyraźnie rzadziej niż pozostali twierdzą, że rok 2021 będzie dla Polski lepszy niż 2020 (31% w tej grupie). Ponadto także w tym przypadku istotną rolę odgrywa ocena warunków materialnych własnych gospodarstw domowych – im jest ona lepsza, tym więcej nadziei na lepszy rok dla Polski. Warto dodać, że pesymistami w tym względzie częściej są mężczyźni niż kobiety (27% wobec 22%), natomiast kobiety częściej niż mężczyźni uchylały się od jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (20% wobec 13%) – zob. tabelę aneksową 4.

DLA ŚWIATA

Największa grupa badanych (38%), myśląc o losach całego świata, oczekuje, że rok 2021 będzie lepszy niż 2020. Nieco ponad jedną piątą (21%) respondentów uważa, że nowy rok będzie dla świata taki sam jak poprzedni. Tyle samo (21%) spodziewa się, że rok 2021 będzie w wymiarze globalnym gorszy niż rok 2020. Co piąty ankietowany (20%) nie potrafi przewidzieć, jaki będzie ten rok dla świata.

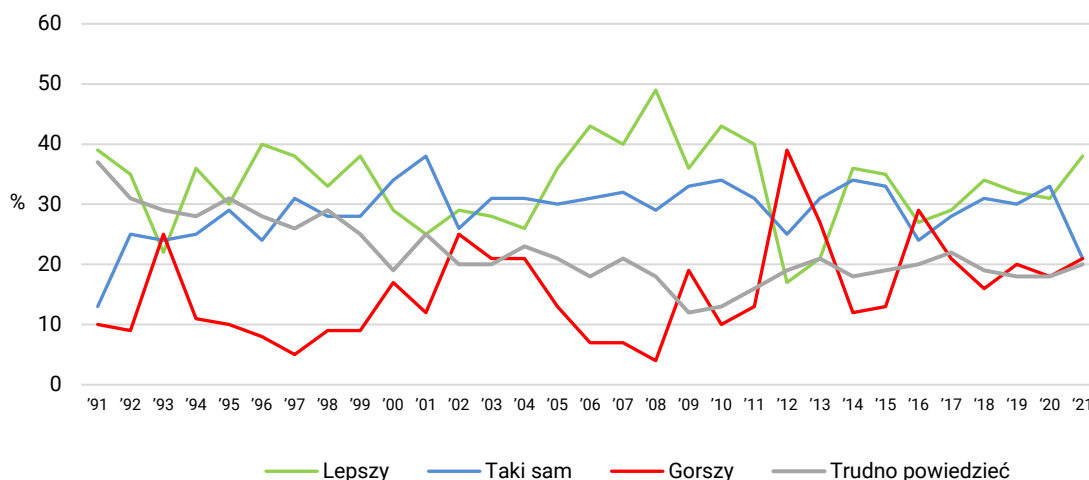
CBOS

RYS. 8. Jaki będzie 2021 rok dla świata?

W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił wyraźny wzrost odsetka optymistów uważających, że nowy rok dla świata będzie lepszy niż jego poprzednik (wzrost o 7 punktów procentowych) i jest on obecnie najwyższy w ostatnim dziesięcioleciu (38%). Należy jednak pamiętać, że punktem odniesienia tych prognoz jest rekordowo źle oceniany rok 2020 (oceny roku 2020 w wymiarze globalnym są najgorsze w 35-letniej historii tych badań). Ponadto – w porównaniu z poprzednim rokiem – nieco przybyło też pesymistów (wzrost z 18% do 21%). Znacząco zmniejszyła się natomiast grupa badanych zakładających, że nowy rok będzie taki jak poprzedni (spadek z 33% do 21%).

RYS. 9. Jaki będzie nadchodzący rok dla świata?

Badani odpowiadali używając 7-stopniowej skali: 1 – o wiele lepszy niż rok poprzedni, 2 – lepszy, 3 – nieco lepszy, 4 – taki sam, 5 – nieco gorszy, 6 – gorszy, 7 – dużo gorszy niż rok poprzedni. „Lepszy” – suma odpowiedzi od 1 do 3, „gorszy” – suma odpowiedzi od 5 do 7

Postrzeganie przyszłości świata związane jest przede wszystkim z wykształceniem badanych, a im wyższy jego poziom, tym więcej pesymizmu – o ile w grupie z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym 8% przewiduje, że rok 2021 będzie dla świata gorszy niż rok 2020, to wśród badanych z wyższym wykształceniem twierdzi tak 28%. Większemu pesymizmowi sprzyja także zła ocena własnych warunków materialnych (33% w tej grupie spodziewa się pogorszenia). Warto zwrócić uwagę na wysoki odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć” (30%) i niski poziom optymizmu (25%) wśród badanych z grupy wiekowej 65+ (zob. tabelę aneksową 5).

Polacy w nowy 2021 rok najczęściej wchodzi z nadziejami, że będzie on lepszy niż rok 2020. W porównaniu z poprzednim rokiem widać jednak wyraźny wzrost niepewności w przewidywaniu przyszłości własnej, rodziny, zakładu pracy oraz Polski.

Opracowała

Barbara Badora